

Kleine teunisbloem (*Oenothera parviflora*)

Wie kent ze niet, die prachtig heldergele bloemen van de teunisbloemen. In een bebouwde omgeving tref je ze vaak aan op onverwachte plaatsen, zoals in de verharding op plekjes waar de gemeente niet alle ongewenste begroeiing weghaalt.

Uit Noord-Amerika

De oorsprong van de Teunisbloem moeten we zoeken in Noord-Amerika. Soorten zijn naar Europa overgebracht met grond die vroeger als ballast in schepen werd meegebracht en hier werd gelost. Van de oorspronkelijk ingevoerde soorten is niets meer over omdat er veel bastaarden en mutanten zijn ontstaan.

Bij de vorming van zaad gedragen de chromosomen zich bij de Teunisbloem namelijk op een bijzondere wijze waardoor er meerdere iets van elkaar verschillende vormen ontstaan, die gedurende enige tijd constant kunnen blijven. In de Heukels' Flora van Nederland heeft men, om het eenvoudig te houden, een ruim soortenbegrip gehanteerd en houdt men het voor ons land op drie soorten: de Kleine-, de Middelste- en de Grote teunisbloem, met kroonbladen van respectievelijk 9-16 mm, 25-30 mm en 35-50(60) mm.

Bijzondere bloembouw

Het geslacht Teunisbloem (*Oenothera*) behoort tot de Teunisbloemfamilie (Onagraceae) en omvat ongeveer 80 soorten. De Kleine teunisbloem is meestal tweejarig. De plant overwintert dan met een op een korte steel staand bladrozet. Tijdens het bloeiseizoen vormen zich stevige bloeistengels met verspreid staande smalle bladeren. De bloei valt in de periode van juni tot september. Tijdens de rijping van het zaad sterft de plant af. Karakteristiek voor deze Teunisbloem zijn de schuin naar één kant staande bloemknoppen. De bloemen vormen zich aan het eind van de bloemstengel. Ze staan in de oksel van schutbladen die veel gelijkenis vertonen met de overige stengelbladen. Wat opvalt is de bijzondere bouw van de bloemen, die we ook bij sommige andere geslachten van de familie aantreffen. Ze zijn ongesteeld. Op een groot en stevig onderstandig vruchtbeginsel staat een nauwe buis met dezelfde kleur als de bloemkroon. Deze buis, ook wel kelkbuis genoemd, is in feite het verlengde van de bloemas. Aan het eind ervan staan de smalle kelkbladen, de heldergele kroonbladen en de meeldraden.

Nectarmerk op kroonbladen

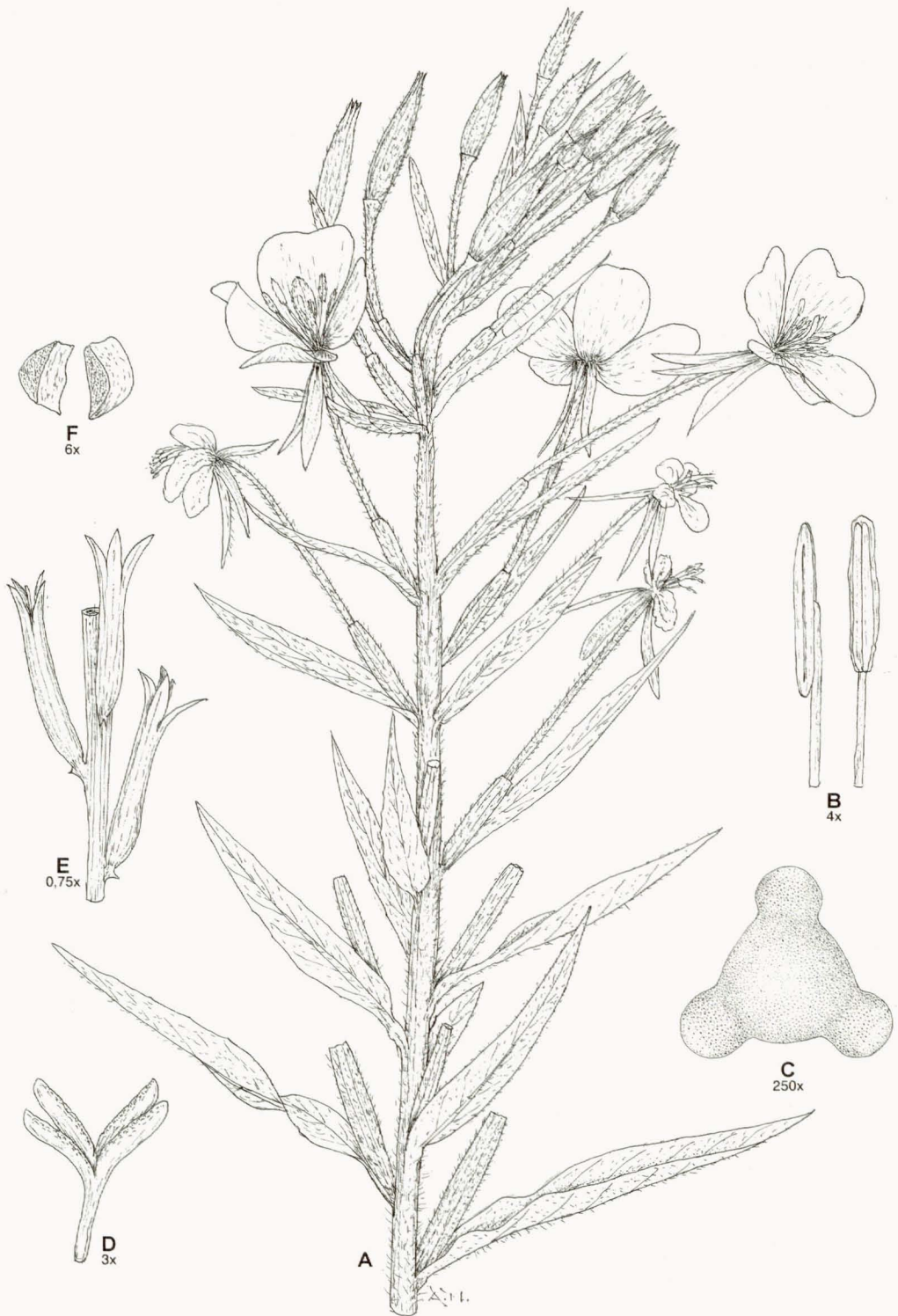
De kroonbladen reflecteren behalve geel ook nog in sterke mate ultraviolet, met uitzondering van de nerven en een vlek aan de basis. Het uv-vrije deel van de bloemkroon vormt voor het bijenoog het duidelijk zichtbare nectarmerk. Het nectarium ligt op het vruchtbeginsel aan het begin van de kelkbuis; te diep voor de bijentong om de nectar direct te kunnen opnemen. Door de nauwe kelkbuis, waarin de stijl van de stamper ligt, kan de nectar door capillaire werking naar boven komen en dus toch nog door de bijen worden opgenomen. Bijen verzamelen ook stuifmeel op de bloemen, maar doordat aan de korrels dunne draden zitten, is het moeilijk om het stuifmeel compact in de korfjes te verzamelen. Ook het opslaan van het stuifmeel in de raten wordt daardoor bemoeilijkt en vaak wordt het stuifmeel weer naar buiten gewerkt. Bijen moeten of laat op de dag of vroeg in de morgen op de bloemen nectar en stuifmeel halen want de bloei valt voornamelijk in de nacht. Bijenvolken die bij een veld met teunisbloemen hebben gestaan, houden hun dagritme van 'vroeg en laat' nog een paar dagen aan als ze weer teruggehaald worden.

Teunisbloemhoning

De Kleine teunisbloem heeft, evenals andere soorten, zeer grote stuifmeelkorrels. Ze zijn gemakkelijk te herkennen aan hun sterk uitpuilende pori. Omdat de korrels groot zijn, worden ze in de honingmaag gemakkelijk uit de nectar gezeefd en via het ventiel verder opgenomen. Het gevolg hiervan is dat monoflorale honing van soorten van de Teunisbloem opvallend weinig stuifmeel van de plant bevat. Een aandeel van 1% stuifmeelkorrels is al voldoende om deze honing monofloraal te mogen noemen. Een andere eigenschap van teunisbloemhoning is de aanwezigheid van calciumoxalaat in de vorm van zeer kleine ruitvormige en ronde kristallen. Ze variëren in grootte van 1-2,5 µm.

Vermeerdering

De Kleine teunisbloem heeft doosvruchten die aan de bovenkant met korte kleppen opengaan. De bruine zaden worden bij het schudden van de veerkrachtige stengels uit de vruchten geslingerd. Ze hebben een ruw oppervlak en smalle vleugels waardoor de verspreiding door de wind wordt vergemakkelijkt.

Kleine teunisbloem (*Oenothera parviflora*)

A bloeiwijze; B meeldraad; C stuifmeelkorrel (triporaat, polair); D stempel; E geopende vrucht; F zaad.